

УДК 657

DOI 10.35433/ISSN2410-3748-2019-1(24)-1

С.Я. Бабінська, к.е.н., асистент

Національний університет «Львівська політехніка»

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЕДЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У статті досліджено важливість формування та використання інформаційного забезпечення у процесі ведення управлінського обліку на підприємстві. Проаналізовано значення управлінського обліку в системі управління підприємством та обґрунтовано роль його інформаційного забезпечення. Встановлено, що управлінський облік є ефективним інструментом у процесі функціонування підприємства, оскільки створює конкурентні переваги у ринковому середовищі. Визначено основні вимоги до обліково-аналітичної інформації (повнота, своєчасність, доступність, вірогідність, зрозумілість, корисність, достовірність та оперативність), яка використовується у процесі ведення управлінського обліку на підприємстві. Розглянуто основні види інформації у процесі ведення управлінського обліку, а саме: інформація бухгалтерського, статистичного обліку, інформація науково-технічного, фінансового, адміністративного, виробничого характеру, маркетингова та технологічна. Також, встановлено, що інформація отримана з управлінського обліку повинна бути у зрозумілій та зручній формі для тих, хто приймає управлінські рішення.

Ключові слова: управлінський облік, інформація, інформаційне забезпечення, управлінські рішення, вимоги, управління, підприємство.

INFORMATION PROVISION OF IMPLEMENTATION OF MANAGEMENT ACCOUNTING ON ENTERPRISE

In article investigated importance of formation and use of information provision in the process of implementation of management accounting on enterprise. Analyzed role of management accounting in system of management enterprise and substantiated the role of its information provision. Installed that management accounting is an effective tool in the process of operation of enterprise because creates competitive advantages in a market environment. Defined main requirements for accounting and analytical information (completeness, timeliness, accessibility, probability, intelligibility, utility, certainty and efficiency) used in the process implementation of management accounting at enterprise. Considered main types of information in the process of management accounting, namely: information of accounting, statistical accounting, information of scientific and technical, financial, administrative, production character, marketing and technological. Also, established that information received from management account should be in a clear and convenient form for those, who makes managerial decisions.

Key words: management accounting, information, information provision, management decisions, requirements, management, enterprise.

Постановка проблеми. Для підвищення рівня конкурентоспроможності, формування позитивного іміджу підприємства, зростання рівня довіри кредиторів, інвесторів та партнерів, керівники підприємства повинні мати повну інформацію управлінського характеру. Управлінський облік спрямований на аналіз діяльності підприємства з урахуванням довгострокових цілей, що має надзвичайно важливе значення для оптимізації розвитку підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання щодо ведення управлінського обліку на підприємстві та його інформаційного забезпечення досліджували такі науковці: І. Белоусова, О. Бородкін, Ф. Бутинець, Б. Валуєв, С. Голов, П. Гарасим, Г. Журавель, О. Карпенко, А. Касич, Т. Ковальчук, Т. Кононенко, В. Ластовецький, В. Лень, А. Лукіна, Л. Нападівська, Г. Павлова, В. Панасюк, М. Пушкар, М. Скрипник, Я. Соколова, В. Сопко, Л. Сук, П. Хомин, М. Чумаченко, Л. Яременко та інші. Проте не зважаючи на значення управлінського обліку та важливість його інформаційного забезпечення деякі питання залишаються недостатньо вивченими та потребують подальшого дослідження.

Формування цілей статті. Метою статті є визначення ролі управлінського обліку в системі управління підприємством та обґрунтування важливості процесу формування та використання його інформаційного забезпечення.

Виклад основного матеріалу. Інформація – це лише корисні дані, які використовують для прийняття певних управлінських рішень у процесі здійснення підприємством його господарської діяльності.

За ефективною системою інформаційного забезпечення можливо виявити внутрішньогосподарські резерви підприємства, уникнути зловживання та перевитрат, знизити собівартість продукції, досягнути

підвищення продуктивності праці, прибутку, рентабельності виробництва, комерційного успіху тощо [1, с. 316].

У сучасних умовах, управлінський облік розглядають як інформаційне підґрунтя стратегічного менеджменту підприємства. В. Р. Шевчук вказує, що завданнями такого обліку є забезпечення менеджерів інформацією, необхідною для управління і контролю за розвитком підприємства в інтересах його власників та інших зацікавлених партнерських груп (кредиторів, клієнтів, постачальників, персоналу, уряду і суспільства [2].

Управлінський облік є невід'ємною частиною менеджменту, яка включає стратегію, інструментарій та різноманітні механізми для планування та координації процесів. Метою ведення управлінського обліку є допомога внутрішнім користувачам приймати обґрунтовані управлінські рішення. Адже він відіграє важливу роль при вирішенні завдань, які мають прогностичний характер, наприклад: прибутковість нових видів продукції, оцінювання ефективності здійснених інвестицій, визначення очікуваного доходу, прийняття рішень «купляти чи виробляти».

Важливість управлінського обліку на підприємстві полягає у інформації, яку він формує, адже для прийняття кожного управлінського рішення необхідні певні відомості. Потреба у інформації яка б реєструвала факти здійснення операцій, передбачала розвиток подій, контролювала різноманітні процеси, аналізувала відхилення, оцінювала рівень відповідальності за центрами відповідальності, з використанням якої можна було б підготувати альтернативні варіанти управлінських рішень призвела до виникнення управлінського обліку, як окремого обліку від бухгалтерського та фінансового.

Незважаючи на відмінності між фінансовим та управлінським обліком функціонують вони у єдиному інформаційному просторі. Вони

повинні доповнювати один одного, розвиватись та удосконалюватись у взаємозв'язку, виконуючи найбільш повно, ефективно та якісно завдання й функції, характерні для кожного з них [3].

Управлінський облік надає інформацію для:

- формування стратегії та планування майбутньої діяльності підприємства;
- здійснення контролю поточної діяльності підприємства;
- оптимізації використання ресурсів тощо.

Суть управлінського обліку можна визначити як виробництво інформації для здійснення ефективної діяльності підприємства, а мету – забезпечення керівників корисною інформацією для планування, контролю та прийняття ефективних управлінських рішень.

Однією з основних функцій, які виконує управлінський облік у системі управління підприємством є інформаційна [4, с. 8]. Процес прийняття управлінських рішень вимагає певної інформації адже передбачає послідовне здійснення таких процесів як: планування, облік, контроль і аналіз.

Управлінський облік є одним із основних джерел інформації у процесі функціонування підприємства, що зумовлює необхідність належної організації його інформаційного забезпечення. Він забезпечує зв'язок між процесами виробництва та управління на підприємстві, тобто надає інформацію менеджерам вищої ланки для прийняття ними управлінських рішень, які пов'язані з ефективністю діяльності та оптимізацією ресурсів. Оскільки для забезпечення ефективного функціонування, виходу на міжнародний ринок підприємства потребують якісного управління, тобто забезпечення належного рівня інформаційного забезпечення для ведення управлінського обліку.

Необхідність інформаційного забезпечення ведення управлінського обліку зумовлена потребою повної, правдивої, достовірної та своєчасної

інформації для забезпечення функціонування підприємства. З цією метою необхідно створити інформаційну базу, де буде міститися інформація щодо формування стратегії та майбутньої діяльності підприємства, контролю за поточною діяльністю, залучення інвестицій, оцінювання ефективності діяльності тощо.

На підставі аналізу наукових праць [5; 6; 7; 8; 9, с. 256-257; 10; 11, с. 86-92; 12, с. 307-316] можна сказати, що обліково-аналітична інформація, яка міститься у інформаційній базі підприємства повинна відповідати таким вимогам:

- повнота. Обліково-аналітична інформація повинна надходити в обсязі достатньому для здійснення ефективного управління підприємством;

- своєчасність. Обліково-аналітична інформація повинна надходити у потрібний час;

- доступність. Користувачі, які наділені відповідними повноваженнями, мають доступ до обліково-аналітичної інформації;

- вірогідність. Вірогідною є та обліково-аналітична інформація, що відображає поточний стан підприємства без помилок і перекручень;

- зрозумілість. Обліково-аналітична інформація повинна бути зрозумілою для користувачів яким вона призначена;

- корисність. Корисність обліково-аналітичної інформації визначають виходячи з того, як ця інформація впливає на результат управління;

- достовірність. Достовірною є та обліково-аналітична інформація, яка відображає реальний стан речей;

- оперативність. Висока швидкість збору, опрацювання та передачі обліково-аналітичної інформації характеризує оперативність.

Інформація отримана з управлінського обліку повинна забезпечувати кожний рівень управління повною, своєчасною, доступною,

вірогідною, зрозумілою, корисною, достовірною та оперативною інформацією. Оскільки, ефективність управлінських рішень залежить від кількості та якості обліково-аналітичної інформації.

Проте, варто зазначити, що організація інформаційного забезпечення управлінського обліку на підприємстві значною мірою залежить від напрямку та специфіки діяльності підприємства.

У процесі ведення управлінського обліку на підприємстві використовують різні види інформації. Однак, одним із найбільш важливих інформаційних потоків, які використовуються у процесі ведення управлінського обліку є інформація бухгалтерського обліку. Проте, не менш важливим, є статистичний облік, інформація науково-технічного, фінансового, адміністративного, виробничого характеру, маркетингова та технологічна (рис. 1).

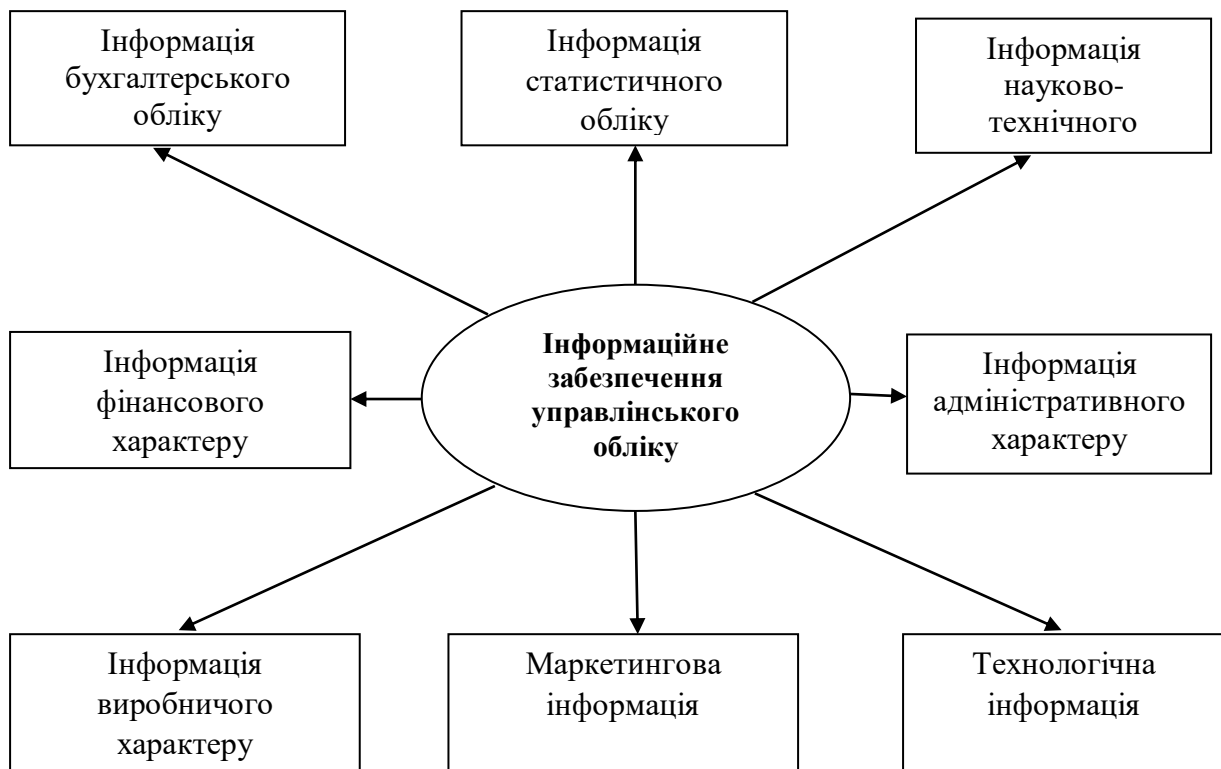


Рис. 1. Інформаційне забезпечення ведення управлінського обліку на підприємстві

За допомогою бухгалтерської інформації можна контролювати процес та результати виробництва, використання коштів тощо, вона відображає майновий і фінансовий стан підприємства. Статистична інформація дає змогу керівникам підприємства отримати достовірні, науково-обґрунтовані зведення, які використовуються при прийнятті управлінських рішень.

Для отримання відомостей про вітчизняні чи закордонні досягнення у науці, техніці, виробництві внаслідок здійснення науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної, виробничої та інших видів діяльності необхідно використовувати науково-технічну інформацію. Фінансова інформація – це інформація про фінансові показники підприємства. Адміністративна інформація необхідна для оформлення ділових взаємовідносин (у вигляді наказів, розпоряджень, вказівок) між організаціями чи окремими особами у процесі функціонування підприємства. Для отримання відомостей про виконання планів виробництва та реалізації продукції, техніку, технологію тощо слід використовувати виробничу інформацію [13, ст. 61-66].

За допомогою маркетингової інформації можна визначити відношення споживачів до продукту, відстежити зміни у зовнішньому середовищі, таку інформацію слід брати до уваги при прийнятті управлінських рішень при встановленні цін тощо. Невід’ємним елементом маркетингової інформації є інформація про конкурентів, яка відіграє також важливу роль при прийнятті управлінських рішень у процесі діяльності підприємства. Для отримання необхідної інформації необхідно ретельно дослідити конкурентне середовище, виявити існуючих конкурентів та оцінити їх діяльність, виявити потенційних конкурентів [13, ст. 61-66].

Технологічна інформація надасть відомості про кількісні та якісні показники, особливості технологічних процесів, які будуть здійснюватися у процесі діяльності підприємства [13, ст. 61-66].

Управлінський облік повинен забезпечити необхідною інформацією для прийняття рішень, тому важливим є те, щоб інформація яка надходить особам які приймають ці рішення була опрацьованою та готовою до використання. Адже не опрацьована інформація призведе до затрат часу на її опрацювання, а якщо будуть здійснювати опрацювання некомпетентні працівники, це може призвести до неправильних висновків тощо. Не менш важливо, щоб інформація отримана з управлінського обліку була у зрозумілій та зручній формі для тих, хто приймає управлінські рішення.

Висновки. Ефективна система інформаційного забезпечення управлінського обліку на підприємстві сприяє виявленню резервів підприємства, підвищенню продуктивності праці, запобіганню перевитратам і зловживанням, підвищенню рентабельності виробництва тощо. Однією із складових системи інформаційного забезпечення управлінського обліку є інформація бухгалтерського обліку, крім того важливими складовими є статистичний облік, інформація науково-технічного, фінансового, адміністративного, виробничого характеру, маркетингова та технологічна. Для ефективної діяльності підприємства ведення управлінського обліку є обов'язковим, оскільки його інформація є основою для прийняття управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Пасемко Г.М. Інформаційне забезпечення управлінського обліку / Г.М. Пасемко // Вісник ЖНАЕУ. Фінанси, облік і аналіз господарської діяльності. – 2010. – №1. – с. 315-321.
2. Шевчук В. Р. Стратегічний управлінський облік як інформаційне підґрунтя стратегічного менеджменту підприємства / В.Р. Шевчук // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2014. - № 797. – с. 417-422.

3. Нападівська Л. В. Базові принципи управлінського обліку / Л.В. Нападівська // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – №1 (139). – с. 173-181.
4. Партин Г.О. Управлінський облік: практикум / Г.О. Партин, А.Г. Загородній, А.І. Ясінська, Т.І. Воскресенська, Н.Б. Дзьоба. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. – 364 с.
5. Пономаренко В. С., Золотарьова І.О., Бутова Р.К. та ін. Інформаційні системи в економіці / В.С. Пономаренко, І.О. Золотарьова, Р.К. Бутова та ін. – Х.: Вид. ХНЕУ, 2011. – 484 с.
6. Пономаренко В.С. Інформаційні системи і технології в економіці / В.С. Пономаренко. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 544 с.
7. Новак В.О., Матвеев В.В., Бондар В.П., Карпенко М.О. Інформаційні системи в менеджменті / В.О. Новак, В.В. Матвеев, В.П. Бондар, М.О. Карпенко. – К.: Каравела, 2010. – 536 с.
8. Волков О.І., Денисенко М.П., Гречан А. П. та ін. під ред. проф. Волкова О.І., проф. Денисенка М.П. Економіка й організація інноваційної діяльності. / О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан та ін.. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 960 с.
9. Ілляшенко С.М. (ред.) Менеджмент та маркетинг інновацій / С.М. Ілляшенко. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2004.
10. Whitney H. Making sense of Data and Information / Hunter Whitney. – Imprint: Pergamon Flexible Learning, 2007.
11. Птіцина Л.А. Удосконалення формування інформаційного забезпечення системи управління підприємствами хлібопекарської промисловості України / Л.А. Птіцина // Економіка і управління. – 2011. - №4. – с. 86-92.
12. Шпак Н.О., Дулиба Н.Г. Сутність та складові інформаційного забезпечення систем управління підприємством / Н.О. Шпак, Н.Г. Дулиба. – Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.7. – с. 307-316.

13. Бабінська С.Я. Концепція інформаційного забезпечення інноваційного проекту та етапи її реалізації / С.Я. Бабінська // Науковий журнал Бізнес Інформ. – 2017. – №1. – с. 61-66.

REFERENCES:

1. Pasemko, G.M. (2010). Informatsiyne zabezpechennya upravlinskogo obliku [Information provision of management accounting]. Visnik ZhNAEU Finansi, oblik i analiz gospodarskoi diyalnosti - Herald of ZNAMEU Finance, accounting and analysis of economic activity, 1, pp. 315-321 [in Ukrainian].
2. Shevchuk, V. R. (2014). Strategichniy upravlinskiy oblik yak informatsiyne pidgruntya strategichnogo menedzhmentu pidpruemstva [Strategic management accounting as information basis of strategic management of enterprise]. Visnik Natsionalnogo universitetu «Lvivska politehnika». Menedzhment ta pidpriemnitstvo v Ukraini: etapi stanovlennya i problemi rozvitku – Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Management and entrepreneurship in Ukraine: stages of formation and development problems, 797, pp. 417-422 [in Ukrainian].
3. Napadovska, L. V. (2013). Bazovi printsipi upravlinskogo obliku [Basic principles of management accounting]. Aktualni problemi ekonomiki – Actual problems of economy, 1, pp. 173-181[in Ukrainian].
4. Partin, G.O., Zagorodniy, A.G., YasInska, A.I., Voskresenska, T.I., Dzoba, N.B. (2017) Upravlins'kyy oblik [Management Accounting]. Lviv: Vidavnitstvo Lvivskoyi politehniki, 364 [in Ukrainian].
5. Ponomarenko, V. S., Zolotarova, I.O. & Butova, R.K. (2011) Informatsiyni systemy v ekonomitsi [Information systems in economy]. H.: Vid. HNEU, 484 [in Ukrainian].
6. Ponomarenko, V.S. (2002) Informatsiyni systemy i tekhnolohiyi v ekonomitsi [Information systems and technologies in economy]. K.: Vidavnichiy tsentr «Akademiya», 544 [in Ukrainian].

7. Novak, V.O., Matveev, V.V., Bondar, V.P. & Karpenko, M.O. (2010) Informatsiyni systemy v menedzhmenti [Information systems in management]. K.: Karavela, 536 [in Ukrainian].
8. Volkov, O.I., (Eds.). (2004). Economics and organization of innovation activity. K.: VD «Profesional», 960 [in Ukrainian].
9. Ilyashenko, S.M. (Eds.). (2004). Menedzhment ta marketynh innovatsiy [Management and marketing of innovations]. Sumi: VTD «Universitetska kniga» [in Ukrainian].
10. Whitney, H. (2007) Making sense of data and information. Imprint: Pergamon Flexible Learning.
11. Ptitsina, L.A. (2004) Udoskonalennya formuvannya Informatsiynogo zabezpechennya sistemi upravlinnya pidpriemstvami hlibopekarskoyi promislovosti Ukrayini [Improvement of formation of information provision of management system of enterprises of baking industry of Ukraine]. Ekonomika i upravlinnya – Economics and Management, 4, pp. 86-92 [in Ukrainian].
12. Shpak, N.O., Duliba, N.G. (2012) Sutnist ta skladovi informatsiynogo zabezpechennya sistem upravlinnya pidpriemstvom [The essence and components of information provision of enterprise management systems]. Naukoviy visnik NLTU Ukrayini – Scientific herald of NLTU of Ukraine, 22.7, pp. 307-316 [in Ukrainian].
13. Babinska, S.Ya. (2017) Kontseptsiya informatsiynogo zabezpechennya innovatsiynogo proektu ta etapi yiyi realizatsiyi [Concept of information provision of innovation project and it's implementation stages]. Naukoviy zhurnal Biznes inform – Scientific Journal of Business Inform, 1, pp. 61-66 [in Ukrainian].